

השונה בחבורה

משפט הצבר

מטרת הפעילות:

1. להביא למודעות החניכים את קיומה של שונות בחברה, בקבוצה.
2. לדעת לכבד ולקבל את השונה.

תקציר:

כל אחד נולד לתוך קבוצה. הוא מתחיל את חיו בקבוצה המשפחתית שלו ועובר לגן הילדים, לבית הספר וכן הלאה. קבוצה היא גוף עם הרבה כוח. כל כך הרבה כוח עד שאנו מדברים עליה כעל איש אחד: הקבוצה רוצה, הקבוצה אמרה, הקבוצה יודעת... הקבוצה כל-כך חזקה עד שלעיתים קרובות החברים השייכים אליה שוכחים שהם גם כל אחד לחוד, כך שאם מופיע מישהו זר, חדש או שונה – הקבוצה לא רוצה בו, היא מסתערת עליו כאילו הוא עומד "לקלקל" את הקבוצה, וזה החריג לא תמיד יודע איך להתמודד עם מצב זה. להתמודדות כזו או אחרת אנו קוראים: יחסי גומלין בין הפרט והקבוצה. "משפט הצבר" מספר לנו על יחסי גומלין כאלה.

הנה שדה פרחים ושיח צבר צומח לו בתוכם. הצבר נראה אחרת מכולם, הוא גדל בצורה שונה ויש בו משהו קצת דוחה וקצת מפחיד – קוצים! קבוצת הפרחים החליטה בלי היסוס, שהצבר מיותר וכדאי לסלקו מהשטח. אמנם נזכרו שיש לברר קודם כל את העניין ולערוך לו "משפט צדק". אך עוד בטרם הסתיים המשפט כבר התנפלה עליו הקבוצה ודרשה את ביצוע פסק הדין שעדין לא ניתן!

הקבוצה היתה כל כך עסוקה בצעקותיה ובדרישותיה ולא שמה לב כלל לצבר, עד שקמה ורד אחת קטנה ובאומץ לב אמיתי הפכה את ה"שמחה" הקבוצתית והגנה על הצבר. היא סיפרה להם עד כמה מתוק הוא הצבר וטוב מתחת לקוצים. ואז, כשנמצאה לו ידידה אחת אז אזר גם הצבר אומץ והסביר להם מי הוא, ומה הוא מרגיש... באותו רגע התביישה הקבוצה מאוד: הם לא נתנו לצבר השונה מהם הזדמנות, הם לא טרחו להכיר אותו, הם פשוט ניצלו את כוחם הקבוצתי כדי להפטר ממנו!

השיר מסתיים בסוף טוב ונעים הן לצבר והן לקבוצה.

אביזרי עזר:

- השיר "משפט הצבר"
- 5 מעטפות ובכל מעטפה חלקי פאזל שמצידם האחד תמונה שלמה ומן הצד האחר השיר "משפט הצבר".

מהלך הפעילות:

1. חלקו את המשתתפים ל- 5 קבוצות.
2. כל קבוצה מקבלת מעטפה עם חלקי הפאזל ועליה להרכיב את הפאזל בהתייחסות לתמונה.

שים לב! הפאזל עצמו מורכב מחלקים שונים. כל חלק הוא בעל צורה אחרת אך כל החלקים ביחד יוצרים תמונה שלמה. אם יחסר חלק אחד מן הפאזל, לא תהיה תמונה שלמה. עמוד עם החניכים על נקודה זו.

3. בקש מכל הקבוצות להפוך את הפאזל לצידו האחר (השיר)
4. כל קבוצה תקרא את השיר בקול רם עד לסיומו. בסיום קריאת השיר ידונו החניכים בשיר על-פי הנקודות הבאות:

- א. דווחו למליאה כיצד הרגיש כל צוות בתפקידו. (הצבר ידווח אחרון) אילו יכולתם להחליף תפקיד במה הייתם בוחרים?
- ב. מה אנו לומדים מהמשפט? איך אנו שופטים את השונה בינינו?
- ג. האם הרגשתם פעם כמו צבר? לדעתכם, איך מרגיש הצבר?
- ד. מה עלינו לעשות כקבוצה, שיש שונה בתוכנו? ואיך צריך לנהוג כל אחד לחוד כאשר פוגעים בשונה?

משפט הצבר

לסיכום: לי אין כל ספק
שדעתכם רק תתחזק
מצמח שכזה – יש להפטר,
עליו כולנו לוותר".
הנהנו הגבעולים
מחאו עלים בעלים:
"אם צודק הוא כל טיעון
ואין טעם להמשיך דיון,
כולנו יחד בדעה
להכריז מיד על הרשעה!!!"

קמה ואמרה האדמה:
"אכן שמענו טענות
מוקיעות ומגנות
אורחות חייו של הצבר,
התנהגותו ודעותיו,
אך זכותו של כל אחד להגנה
עומדת בעינה.
מי מוכן בשמו לענות
להפריך הטענות?"

מבין אלפי הצמחים
קמה ורד הבר
להגן על הצבר
היא, כך אמרה
אינה פוחדת כלל,
מדעות הקהל,
או מכל איום
על סכנת קיום.
בלי שמיעה, בלי ראייה,
על דעת כל הצמחיה
די לנו מהצבר –
הזר והמוזר!!!
נדהמה מאוד השמש,
זעמה האדמה:
"איך אפשר לשפוט בצדק
בלי קטרוג והגנה?!"
ישלטה החוק, הסדר,
אין זה כאן משפט של עדר!"

נעו – זעו גבעולים
רוחשים, מבולבלים:
"מי בשמנו ידבר?"
אין זה קל, כך מסתבר".
עוד זה שאל וזה ענה,
קפצה בקול הלענה:

משפט מאוד מוזר
נערך בשדה הבר
והנאשם הוא – הצבר!
מרחף עליו איום
אם מגיעה לו זכות קיום
מרובים הם הצמחים
אשר בקול נגדו מוחים
אינם סובלים בשום אופן,
אורחות חייו יוצאי הדופן.
לכן החליטו להזמין
ה"סורר" אל בית הדין.

התכנסו ובאה כל הצמחיה:
כלנית, נרקיס ופטריה,
כרכום לבן בסקרנות זקף עליו,
עשב בר שוטים –
היו בראש הנקהלים,
במתח רב חיכו כל בני תפוחת
לדבר השמש הפותחת,
אשר שילחה קרני חומה,
האירה את האדמה –
לערוך משפט עליון
אם לחיים, אם לכליון.

פתחה השמש ואמרה:
"ובכן, הבה ונשמע
על מה ולמה מהומה זו קמה?
תחילה יבואו הטענות,
אחר יוסקו המסקנות,
מה לכם עשבי הבר
נגד הצבר?!"
פתאום קמו צעקות:
אין איש מוכן עוד לחכות,
ינתן מיד גזר הדין,
אין כל צורך להמתין.

לחסר השורשים
להקהות לכם חושים!?"
הרי ממש ובגלוי
מתנהג הוא כבלתי תלוי,
מזלזל הוא בשמש,
בכבודך האדמה,
ובטבע משתמש הוא,
כבעל כוח ועוצמה!

מסתתר פרי טעים
אשר בטעמו ינעים..."
רצתה הורד להמשיך
אך הצבר אותה הפסיק :

וכך אמר בקול תקיף :
"חדלי נא מדבריך,
איני זקוק להגנה,
צורתי עוצבה,
על פי תנאי הסביבה
אלה משפיעים ומכתיבים
אורחות חיי צמחים.
איני מוכן להצתדק
או לבקש זכות חנינה
זכותי להתקיים – כזכות הלענה
שהמרירות טבועה בה כתכונה
לי להסתגלות נחוצים – הקוצים!"
שמעה השמש הנאום,
האדמה חייכה בחוס,
התכופפו הגבעולים,
מבוישים, מבולבלים,
הבינו בני ניצן שריג,
מה עוללו הם לחריג,
אכן, דבריו כדורבנות
וללא ספק במסקנות.

"כן לקטרג היא מוכנה!"
לבשה בחגיגיות ארשת
מרירה ואף כועסת
"אמרו כבוד בשמש החמה
איפה זה נשמע?
צמח בין צמחים
וזר בין אחים,
קוצני
מוזר ודוקרני
והעלים הם קוצים,
למי הם נחוצים?
חוץ מזה גבעולו בלא אדמה,
לא יסבול ולא יצמא,
בכל מקום לשם נקלע –
יתקע,
בעמק או בהר
על סלע או במדבר,
איך אתם מרשים

"הן גם בגבעולי" –
אמרה הורד,
"צומחים עשרות חוחים
אך מה בדבר הפרחים?
ומתיקות הפרי?
הן מבעד לקליפה החיצונית –
ולצורה הקוצנית –